

جداسازی و شناسایی گونه‌های سالمونلای مقاوم به آنتی بیوتیک از پنیرهای محلی کوزه و پوستی

نقیسه دعوتی^{۱*}، فاطمه چهری^۲

۱-استادیار، گروه علوم و صنایع غذایی، دانشکده صنایع غذایی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

۲-دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علوم و صنایع غذایی، دانشکده صنایع غذایی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>تاریخ های مقاله :</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۹/۳۰</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۲/۴</p>	<p>امروزه ظهور سویه‌های میکروبی مقاوم به آنتی‌بیوتیک در مواد غذایی رو به گسترش است که این امر درمان آنتی‌بیوتیکی مصرف کننده دچار عفونت غذایی را مشکل می‌کند. یکی از منابع غذایی که می‌تواند فرد را دچار عفونت غذایی کند محصولات لبنی تولید شده از شیر خام است و یکی از باکتری‌های مقاوم شده به انواع آنتی‌بیوتیک‌ها سالمونلا می‌باشد. هدف از این مطالعه بررسی حضور گونه‌های سالمونلای مقاوم به آنتی‌بیوتیک در پنیرهای کوزه و پوستی، تولید شده از شیر خام در غرب کشور است. به این منظور گونه‌های سالمونلایی محتمل در پنیر کوزه از بوکان و پنیرهای پوستی از لرستان و کرمانشاه جداسازی گردید و پس از شناسایی فنوتیپی اولیه و تست‌های بیوشیمیایی، مورد شناسایی مولکولی توسط تکثیر ژن ناحیه 16S rRNA توسط پرایمرهای U1492R و B27F گردید. سپس جدایه‌ها از نظر مقاومت به آنتی‌بیوتیک‌های تتراسایکلین، اگزاکسیلین، پنی‌سیلین و آمپی‌سیلین بررسی شدند. نتایج حضور سالمونلا اینتریکا زیرگونه تایفی موربوم را در هر سه نوع پنیر در بین ۱۴ جدایه انتروکوکوسی تایید کرد. گونه‌های شناسایی شده از هر سه نوع پنیر به اگزاکسیلین، پنی‌سیلین و آمپی‌سیلین و گونه شناسایی شده از پنیر پوستی لرستان به تتراسایکلین نیز مقاوم بودند. اما گونه‌های شناسایی شده در پنیرهای پوستی کرمانشاه و کوزه بوکان به تتراسایکلین حساس بودند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد پنیرهای محلی پوستی و کوزه در برخی مناطق غرب کشور می‌تواند حامل نژادهای سالمونلای مقاوم به آنتی‌بیوتیک باشد و در صورت عفونت میکروبی ناشی از مصرف پنیرهای آلوده، درمان آن با آنتی‌بیوتیک ممکن است به سختی انجام شود.</p>
<p>کلمات کلیدی:</p> <p>مقاومت آنتی‌بیوتیکی، پنیر، سالمونلا</p>	
<p>DOI:10.22034/FSCT.21.152.64.</p> <p>* مسئول مکاتبات: n.davati@basu.ac.ir</p>	

۱- مقدمه

کرامپ شکمی) تا تب حصبه که نیاز به درمان سریع آنتی بیوتیکی دارد، متغیر است. میزان در مواجهه با سالمونلا، دو دفاع غیر اختصاصی و اختصاصی فعال دارد. دفاع غیر اختصاصی شامل استفاده از اسید پنهان معده، مخاط روده، تحرک روده کوچک، لاکتوفرین و لیزوزیم است. دفاع های اختصاصی شامل ترشح آنتی بادی های مخاطی، سیستمیک و مقاومت ژنتیکی در برابر تهاجم است. البته عوامل مختلفی بر حساسیت به تهاجم این باکتری تأثیر می گذارد. چنانچه سالمونلاهای بیماری زا که همراه غذا خورده می شوند با عبور از سد اسید معده زنده بمانند، خود را به مخاط روده کوچک و بزرگ رسانده و سم تولید می کنند. سالمونلا جهت بیماری زایی بایستی ویژگی های عفونت زایی شامل توانایی حمله به سلول های روده، آزادسازی لایه لیپوپلی ساکارید دیواره سلولی خود، توانایی تکثیر درون سلولی و تولید سم را داشته باشد [۴-۱۱]. میکروفلور طبیعی روده، میزان را تا حدی در برابر سالمونلاها محافظت می کند که احتمالاً از طریق تولید اسیدهای چرب زنجیره کوتاه توسط بی هوازی های ساکن روده علیه سالمونلا است. البته بایستی در نظر داشت که تغییر فلور بی هوازی روده توسط مصرف بیش از حد آنتی بیوتیک ها، میزان را نسبت به سالمونلوز حساس تر می کند. از طرفی قابل توجه است که این باکتری از طریق تکامل مکانیسم های متعدد بقاء جهت سرکوب سیستم ایمنی میزان همواره درصدد تامین حفظ و حیات خود است و امروزه باکتری های سالمونلا به بسیاری از آنتی بیوتیک ها مقاوم شده اند که این امر درمان را مشکل می کند و هنگامی که داروهای اولیه نظیر آنتی بیوتیک ها جوابگوی درمان عفونت ها نباشند، داروهای گران تری بایستی مورد استفاده قرار گیرند که منجر به افزایش هزینه های سلامت و بار اقتصادی بیشتر بر دوش خانواده ها می شود [۴-۱۱]. از جمله آنتی بیوتیک هایی که گونه های مختلف سالمونلا به آن مقاوم شده است فلوروکینولون ها می باشند. فلوروکینولون ها از سال ۱۹۸۰ در اروپا و سپس در سال ۱۹۹۵ در ایالات متحده برای درمان سالمونلوز در

سالمونلا باکتری های باسیلی شکل و گرم منفی متعلق به خانواده انتروباکتریاسه می باشد که یکی از گونه های مهم عامل عفونت مواد غذایی از این جنس، گونه *Salmonella enterica* می باشد. سالمونلا / انتریکا به ۶ زیر گونه I تا VI تقسیم می شود. سویه های زیر گونه I اغلب از انسان و جانوران خون گرم جدا شده اند و اکثر سویه های بیماری زای انسانی در این زیر گونه قرار دارند. سالمونلا / انتریکا یک باکتری تاژک دار و بی هوازی اختیاری است. مرکز کنترل و پیشگیری بیماری ها تخمین زده است که باکتری سالمونلا سالانه منجر به تقریباً ۱.۳۵ میلیون مورد عفونت، ۲۶۵۰۰ بستری شدن در بیمارستان و ۴۲۰ مرگ در ایالات متحده می شود. غذا عامل انتقال اکثراً گزارشات این بیماری است [۱-۳]. از علل ابتلا به عفونت سالمونلایی می توان به مصرف غذا و آب آلوده، غذاهای خام یا نیم پز نظیر تخم مرغ، گوشت مرغ و غذاهای دریایی، لبنیات غیرپاستوریزه، میوه و سبزیجات آبیاری شده با آب فاضلاب، نگهداری غذا در شرایط نامناسب، آلودگی سطوح در تماس غذا طی فراوری و پخت، انتقال باکتری از طریق تماس با حیوانات، ضعف سیستم ایمنی میزان، اختلالات معده یا روده میزان، استفاده بی رویه آنتی بیوتیک ها که منجر به کاهش باکتری های مفید روده می شود، اشاره کرد [۳]. سالمونلوز در انسان معمولاً به شکل یک مسمومیت غذایی با علائم گوارشی (گاستروانتریت) ظاهر می شود، اما گاهی اوقات به صورت یک عفونت سیستمیک جدی که نیاز به درمان سریع آنتی بیوتیکی دارد، ظاهر می شود. علاوه بر این، سالمونلوز باعث تلفات قابل توجهی در دام می شود و یکی از شایع ترین پاتوژن های جدا شده از منابع غذایی دامی است و مسئول ایجاد عفونت های مشترک بین انسان و دام در انسان و سایر گونه های جانوری از جمله پرندگان است. در نتیجه کنترل سالمونلا در فرایند مواد غذایی در سراسر جهان همواره مورد توجه بوده است [۱، ۲]. سالمونلوزیس از نظر بالینی از گاستروانتریت رایج سالمونلا (اسهال و

بستن دلمه، آب پنیر آن توسط صافی گرفته شده سپس به قطعات مختلف برش خورده و با شیراز (دوغ حرارت دیده) و گیاه بومادران پوشش داده شد و در ظرف پوستی (شیردان بز) قرار داده شده تا در طی ۳ ماه رسیدگی آن طی شود.

۲-۲- اندازه‌گیری pH

pH نمونه‌های پنیر توسط pH متر (pH Lab, 827 Metrohm, Switzerland) اندازه‌گیری شد.

۲-۳- کشت میکروبی و جداسازی سویه‌های مشکوک به سالمونلا

جهت شناسایی و شمارش سالمونلا از استاندارد ملی ایران ۱۸۱۰-۱ (۴۴۱۳ سابق) استفاده گردید [۱۷]. ابتدا ۲۵ گرم از نمونه را به ۲۲۵ میلی‌لیتر محیط پیش غنی کننده (آب پیتون دار بافره) (مرک، آلمان) اضافه گردید و پس از مخلوط کردن در دمای 45°C به مدت ۳ دقیقه، سوسپانسیون در دمای 37°C به مدت ۱۶ ساعت گرمخانه‌گذاری شد. سپس از محیط کشت سلنایت سیستمین برات (مرک، آلمان) جهت غنی‌سازی باکتری‌های گرم منفی از جمله سالمونلا استفاده گردید، بدین صورت که ۱۰ میلی‌لیتر محیط پیش غنی کننده به ۹۰ میلی‌لیتر سلنایت سیستمین برات اضافه شد و به مدت ۱۸ ساعت داخل اینکوباتور شیکردار در دمای 37°C گرمخانه‌گذاری گردید. در صورت وجود کدورت و تغییر رنگ از این محیط روی سالمونلا شینگلا آگار (مرک، آلمان)، مک کانگی آگار (مرک، آلمان) و بیسموت سولفیت آگار (مرک، آلمان) کشت گردید و به مدت ۲۴ ساعت در دمای 37°C گرمخانه‌گذاری شدند. وجود کلنی‌های قهوه‌ای یا سیاه با جلای فلزی در محیط بیسموت سولفیت آگار و کلنی‌های شفاف یا بی رنگ با یا بدون مرکز سیاه در محیط سالمونلا-شینگلا آگار و کلنی زرد رنگ در محیط مک کانگی آگار نشانه بر وجود احتمالی سالمونلا داشت. کلنی‌های مشکوک توسط محیط کشت نوترینت آگار (مرک، آلمان) و

دامپزشکی وارد شدند. توسعه مقاومت در سالمونلا توسط جهش کروموزومی و متعاقبا با انتشار اپیدمی سویه جهش یافته گزارش شده است. در سال‌های اخیر، به دلیل ظهور سویه‌های مقاوم به فلوروکینولون، آزیتروماکسین به داروی جایگزین فلوروکینولون‌ها برای درمان تیفوئید تبدیل شدند. به علاوه اخیرا مقاومت چند دارویی در سالمونلا تیغی موریوم به کرات گزارش شده است که باعث می‌شود بیماری‌های مرتبط با سالمونلا به راحتی با آنتی‌بیوتیک‌های رایج قابل درمان نباشند. به عنوان مثال سالمونلا انتریکا سروارته تیغی موریوم DT104 مقاومت چند دارویی به آمپی‌سیلین، کلرامفنیکل، فلورفنیکول، استرپتوماکسین، سولفونامیدها و تتراسایکلین نشان داده است [۱۲-۱۵]. از آنجایی که برخی تجویزهای آنتی‌بیوتیکی جهت درمان عفونت‌های غذایی ناشی از مصرف مواد غذایی آلوده انجام می‌شود و منابع لبنی محلی بخصوص پنیر تهیه شده از شیر خام، بدون اعمال حرارت پاستوریزاسیون، یکی از حامل‌های میکروب‌های عفونی هستند، هدف از این مطالعه بررسی حضور باکتری‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک در برخی پنیرهای محلی نظیر پوستی و کوزه در غرب کشور بود.

۲- مواد و روش‌ها

۲-۱- تهیه پنیرهای محلی

جهت این مطالعه پنیرهای محلی از شهرستان‌های بوکان، کرمانشاه و لرستان به طور تصادفی طبق پرتوکل استاندارد ملی ایران ۲۳۲۵ نمونه‌برداری گردید [۱۶] و توسط ظروف استریل تحت زنجیره سرمایی به آزمایشگاه منتقل شد. جهت تهیه پنیر کوزه طبق یک دستور محلی شهرستان بوکان، از شیر خام بدون اعمال حرارت استفاده شد و پس از طی ۴۰ روز نگهداری پنیر در آب نمک، پنیر خرد گردیده و در کوزه قرار داده شد سپس داخل ظرف گلی مرغوب به مدت ۳ ماه زیر زمین نگهداری گردید تا رسیدگی آن طی شود. جهت تهیه پنیر پوستی طبق دستور متداول در مناطق بومی و محلی لرستان و کرمانشاه، از شیر خام بدون اعمال حرارت استفاده شد که پس از افزودن مایه پنیر و

B27F (5'-AGAGTTTGATCCTGGCTCAG-3'),
U1492R (5'-ACGTGGTTGAAGAGATTTTCG-3')

مخلوط واکنش PCR شامل ۵ میکرولیتر DNA، ۱ میکرولیتر از هر یک از پرایمرها با غلظت ۱۰picomole/μl، ۲۵ میکرولیتر مسترمیکس (سیناکلون، ایران) و ۱۸ میکرولیتر آب دیونایز بود. این واکنش در دستگاه ترموسایکلر (پدیده نوژن، ایران) تحت شرایط زیر انجام شد:

۹۴ °C به مدت ۵ دقیقه جهت دناتوراسیون اولیه و سپس انجام ۴۰ سیکل با شرایط ۹۴ °C به مدت ۱ دقیقه، ۵۶ °C به مدت ۱ دقیقه و ۷۲ °C به مدت ۱ دقیقه. در نهایت به مدت ۱۰ دقیقه دمای ۷۲ °C جهت توسعه نهایی اعمال شد و در ۴ °C سرد گردید [۲۳، ۲۲]. پس از تایید انجام واکنش PCR توسط رویت باند با عمل ژل الکتروفورسز، نمونه‌ها جهت توالی‌یابی به شرکت ماکروژن کره ارسال شدند و جهت شناسایی گونه‌ها، نتایج توالی‌یابی در NCBI بلاست گردید.

۶-۲- بررسی مقاومت آنتی‌بیوتیکی جدایه‌ها

جدایه‌ها در محیط مولر هیتتون براث (MHB، مرک، آلمان) فعال‌سازی شدند. بعد از تهیه سوسپانسیون باکتریایی با کدورت ۰/۵ مک فارلند، جدایه‌ها در محیط MHB agar توسط سوآپ استریل به صورت سطحی کشت گردیدند. سپس دیسکی از آنتی‌بیوتیک‌های تتراسایکلین، اگزاکسیلین، پنی‌سیلین و آمپی‌سیلین بر سطح محیط‌های کشت جهت بررسی مقاومت آنتی‌بیوتیکی جدایه‌ها قرار گرفت و در دمای ۳۷ °C به مدت ۴۸ ساعت گرمخانه‌گذاری شد. عدم رشد و توانایی رشد جدایه‌ها اطراف دیسک‌ها به ترتیب نشان‌دهنده حساسیت و مقاومت باکتری‌ها به آن آنتی‌بیوتیک بود [۲۴، ۲۵].

۷-۲- آنالیز آماری

pH و قطر هاله اطراف کلنی جدایه‌ها ناشی از حساسیت به آنتی‌بیوتیک در ۳ تکرار اندازه‌گیری و به صورت میانگین

گرمخانه‌گذاری در دمای ۳۷ °C به مدت ۲۴ ساعت خالص‌سازی شدند. از تک کلنی‌های حاصل لام تهیه و مورد رنگ آمیزی گرم قرار گرفتند. سپس مورفولوژی باکتری توسط مشاهده میکروسکوپی بررسی گردید. جهت تایید ماهیت تک کلنی‌های خالص، از محیط‌های تشخیصی تریپل شوگر آیرون آگار (مرک، آلمان) و لیزین آهن دار (مرک، آلمان) و گرمخانه‌گذاری در دمای ۳۷ °C به مدت ۲۴ ساعت در لوله اسلنت (حاوی محیط کشت شیب دار) استفاده شد. تغییرات رنگی ایجاد شده (قرمز در لایه‌های سطحی و زرد در لایه‌های عمقی) در محیط تریپل شوگر آیرون آگار (TSI) و تغییر تمام لوله به رنگ ارغوانی در محیط لیزین آهن‌دار و همچنین وجود حفرات ناشی از تولید میکروبی گاز CO₂ و ذرات سیاه رنگ ناشی از تولید میکروبی H₂S در هر دو لوله نشان از وجود سالمونلا داشت.

۲-۴- تست‌های تشخیصی جهت تایید سالمونلا

از هر لوله مرحله قبل که مشکوک به سالمونلا بود کشت خطی بر محیط نوترینت آگار انجام شد و از تک کلنی حاصل جهت انجام تست‌های بیوشیمیایی استفاده گردید که شامل تست کاتالاز، توانایی حرکت، تولید اندول و سولفید هیدروژن توسط محیط SIM (مرک، آلمان)، سیترات تست توسط محیط سیمون سیترات آگار (مرک، آلمان)، اوره آز توسط محیط اوره براث (مرک، آلمان)، متیل رد (MR) تست و VP تست توسط محیط MRVP (مرک، آلمان) بود [۱۸-۲۰].

۲-۵- شناسایی مولکولی جدایه‌های سالمونلا

جهت استخراج DNA، ابتدا تک کلنی از هر جدایه در ۱۰۰ میکرولیتر آب استریل عاری از Dnase حل شد و ۱۰۰ میکرولیتر از الکل ایزوآمیل/کلروفرم (۱/۲۴) اضافه و ورتکس شد. سپس به مدت ۵ دقیقه با دور ۱۶۰۰۰g سانتریفوژ گردید. از سوپ بالای به عنوان منبع DNA استفاده شد [۲۱]. جهت تکثیر ژن 16S rRNA از پرایمرهای زیر (بابونیر، کره) استفاده شد.

نیز در مطالعه همپتان و همکاران (۲۰۱۵) بعد از ۳ ماه رسیدگی البته حدود $pH=5.22$ گزارش شد [۲۶]. آن‌ها pH پایین پنیر را به تولید اسیدهای آلی ناشی از تخمیر لاکتوز و آزاد شدن گروه‌های امینه ناشی از تخریب پروتئین توسط میکروارگانیسم‌های شیر خام و پوست گوسفند نسبت دادند. مشاک و روشنی (۲۰۱۹) میانگین pH پنیرهای کوزه سقر، بانه و سندج را $pH=5.59$ گزارش کردند [۲۷]. pH نمونه‌های پنیر مورد مطالعه ما کمی اسیدی‌تر از مطالعات مشابه است که می‌تواند به شرایط تولید و تخمیر شدیدتر آن نسبت داده شود.

با انحراف معیار گزارش شد. مقادیر pH نمونه‌ها مورد آنالیز واریانس یکطرفه قرار گرفت.

۳- نتایج و بحث

۳-۱- pH نمونه‌های پنیر

pH نمونه‌های پنیر کوزه بوکان، پوستی کرمانشاه و پوستی لرستان در جدول ۱ نمایش داده شده است. نتایج نشان‌دهنده اسیدی بودن بافت پنیر در نمونه‌های پوستی نسبت به پنیر کوزه می‌باشد. این pH پایین برای پنیر پوستی

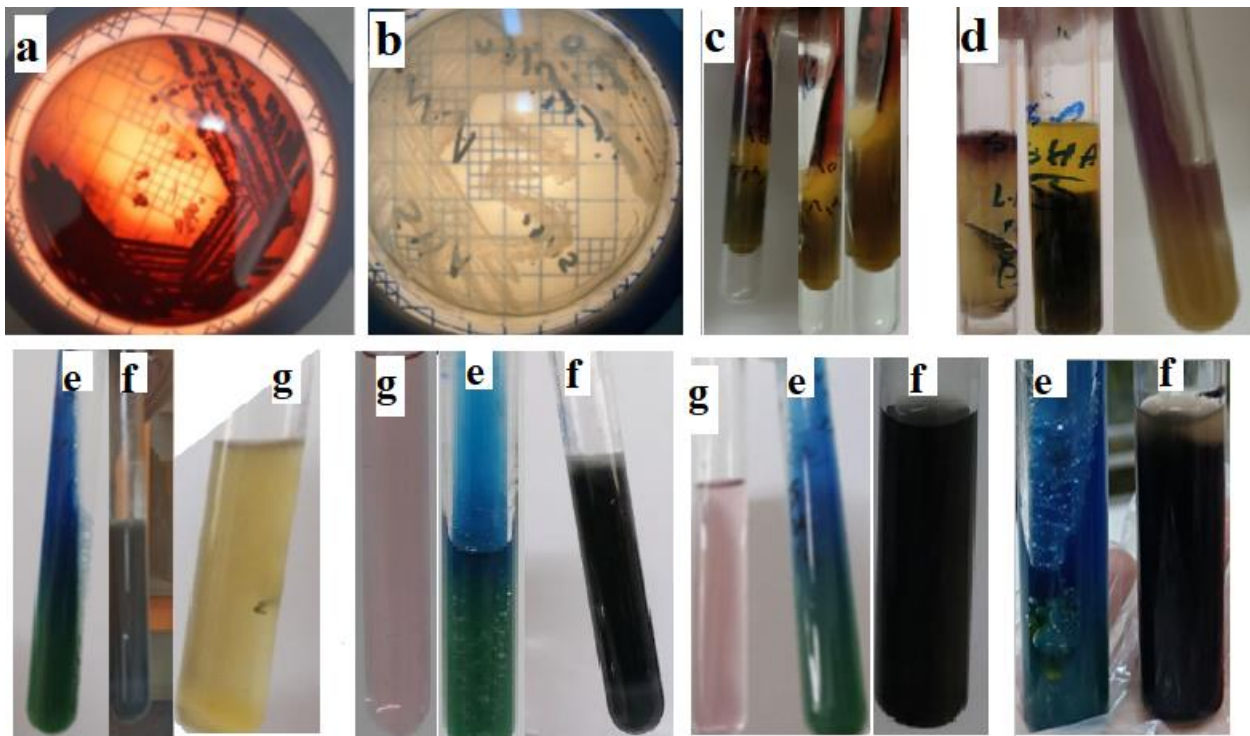
Table 1. pH of cheese samples

Sample	pH
Koozeh cheese from Bukan	5.05 ± 0.2^a
Poosti cheese from Kermanshah	4.7 ± 0.1^b
Poosti cheese from Lorestan	4.9 ± 0.1^c

تاییدی احتمال حضور سالمونلا را تایید کرد (شکل ۱). بطورکلی ۱۴ جدایه از نمونه‌های پنیر جداسازی شد که ۳ جدایه، از هر پنیر یک جدایه، مشکوک به سالمونلا بود (جدول ۲).

۳-۲- شناسایی مقدماتی فنوتیپی جدایه‌ها

مشاهدات میکروسکوپی باکتری حضور سلول‌های میله‌ای گرم منفی را تایید کرد و مشاهده ماکروسکوپی کلنی‌های باکتری در محیط کشت‌های افتراقی سالمونلا شیگلا آگار، مک کانگی آگار و بیسموت سولفیت آگار و کشت‌های

Figure 1. Growth of *Salmonella* isolates cultured on the differential mediums of Bismuth sulfite agar (a), Salmonella-Shigella agar (b) and Diagnostic tests: Triple Sugar Iron Agar (c), Iron Lysine agar (d), Simmons Citrate Agar (e), SIM (f) and Urea broth (g).

Table 2. Biochemical tests of microbial isolates from cheese samples

Isolate code	Sample	Citrate test	Indole	H ₂ S production (TSI, SIM)	Motility	MR	Urease	Catalase	VP	
1	B	-	+	+	+	+	-	+	-	<i>E. coli</i>
2	B	+	-	+	+	+	-	+	-	Salmonella
3	B	-	+	+	+	+	-	+	-	<i>E. coli</i>
4	B	-	+	-	-	+	-	+	-	Shigella
5	B	-	+	+	+	+	-	+	-	<i>E. coli</i>
6	B	-	+	-	-	+	-	+	-	Shigella
7	K	+	-	+	+	+	-	+	-	Salmonella
8	K	-	+	-	-	+	-	+	-	Shigella
9	K	-	+	-	-	+	-	+	-	Shigella
10	L	-	+	+	+	+	-	+	-	<i>E. coli</i>
11	L	-	+	+	+	+	-	+	-	<i>E. coli</i>
12	L	-	+	-	-	+	-	+	-	Shigella
13	L	+	-	+	+	+	-	+	-	Salmonella
14	L	-	+	+	+	+	-	+	-	<i>E. coli</i>

B: Bukan, K: Kermanshah, L: Lorestan

تشخیص مولکولی جدایه‌ها به دنبال تشخیص فنوتیپی، حضور گونه سالمونلا ایتریکا زیرگونه تایفی موریوم را در هر سه پنیر محلی تایید کرد. فجا و همکاران (۲۰۲۳) حضور گونه سالمونلا ایتریکا را در پنیرهای محلی عراق

۳-۳- شناسایی مولکولی جدایه‌ها

تایید کردند [۲۸] و ال-باز و همکاران (۲۰۱۷) حضور سالمونلا تابنی موریوم و سالمونلا اینترتیدیس را در پنیر محلی گزارش کردند [۲۹]. برخلاف نتایج مطالعه جاری، مشاک و روشنی (۲۰۱۹) در بررسی آلودگی پنیر کوزه استان کردستان هیچگونه آلودگی به سالمونلا را مشاهده نکردند، اما سایر آلودگی‌های مدفوعی نظیر کلی‌فرم و اشرشیاکلی را گزارش کردند [۲۷]. و همچنین همیتیان و همکاران (۲۰۱۵) حضور کلی‌فرم و اشرشیاکلی را در پنیر کوزه گزارش کردند [۲۶]. بقای سالمونلا بسته به نوع پنیر متفاوت است [۳۰]. آلودگی‌های مدفوعی در پنیرهای محلی نظیر پوستی و کوزه که از شیر خام تهیه می‌شوند می‌تواند به دلیل عدم سالم‌سازی حرارتی شیر خام و تماس مواد اولیه با منابع آلاینده در طی تولید نظیر دست، ظروف بخصوص پوست، افزودنی‌ها و محیط دور از انتظار نباشد. به علاوه عدم رعایت شرایط بهداشتی در طی انتقال شیر و تهیه پنیر در مناطق روستایی نیز می‌تواند عامل آن باشد [۳۱]. آلودگی پنیرهای محلی به سالمونلا به کرات گزارش شده است [۲۹، ۳۲-۳۴]. در غذاهای با رطوبت پایین نظیر پنیر، بقا سالمونلا می‌تواند حتی با تعداد کمی از سلول‌های باکتریایی به دلیل افزایش تحمل آن‌ها به فشار اسمزی تحت کشنده رخ دهد. و زمانی که سلول‌ها در معرض فشار اسمزی نزدیک به کشندگی قرار می‌گیرند، سازگاری سلول باعث بروز شدت بیماریزایی و بقای سلولی با فعالیت متابولیکی پایین می‌گردد [۳۵-۳۸].

۳-۴- مقاومت جدایه‌ها به آنتی‌بیوتیک

باکتری‌های بیماری‌زا مکانیسم‌هایی برای مواجهه با تهدیدهای محیطی از جمله آنتی‌بیوتیک‌ها دارند. این مکانیسم‌ها عبارتند از پمپ‌های جریان، که داروها را از سلول‌های باکتریایی به بیرون می‌رانند و با کاهش غلظت آن‌ها به سطوح غیرسمی، اثربخشی دارو از دست می‌رود، غیر فعال شدن آنتی‌بیوتیک توسط آنزیم‌های باکتریایی با تغییر ساختار آنتی‌بیوتیکی، تغییر مکان هدف داروها از طریق جهش خود به خودی، که معمولاً در پوشش سلولی

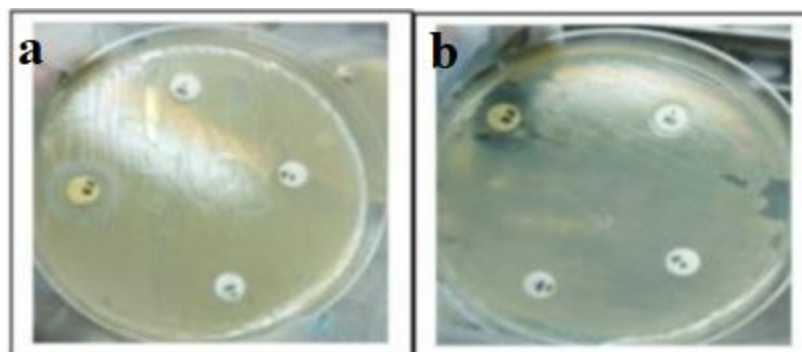
باکتری با تغییر ساختار شیمیایی اهداف مولکولی داروها رخ می‌دهد و همچنین جلوگیری از ورود دارو از طریق اصلاح فرکانس، اندازه و گزینش پذیری کانال‌های پورین که در پوشش باکتری یافت می‌شود. در حقیقت دیواره سلولی باکتری یک ساختار چند لایه دارای پروتئین‌های پیچیده و پمپ‌های جریان است و با جلوگیری از ورود آنتی‌بیوتیک‌ها و سایر ترکیبات سمی به سلول باکتری، نقش عمده‌ای در مقاومت آنتی‌بیوتیکی در باکتری‌های بیماری‌زا ایفا می‌کند. یکی از ویژگی‌های اصلی پمپ‌های جریان، جلوگیری از تجمع درون سلولی آنتی‌بیوتیک‌ها در سلول‌های باکتریایی است. علاوه بر این، پمپ‌های جریان از رسیدن این مواد به مکان اثر خود در داخل سلول باکتری جلوگیری می‌کنند. البته این پمپ‌ها مکانیسم‌های دفاعی غیراختصاصی باکتری محسوب می‌شوند. در حقیقت داروها از طریق غشای خارجی از طریق کانال‌های پورین یا لیپولی ساکاریدی وارد سلول باکتری شده و به سیتوپلاسم می‌رسند سپس پمپ خروجی مواد شیمیایی مضر را از پری پلاسم به محیط بیرونی اخراج می‌کند. جهش‌های چندگانه ژنی در سالمونلا تا حد زیادی به مقاومت دارویی چندگانه این باکتری با فعال سازی پمپ‌های جریان کمک می‌کند. ژن‌های کدکننده متعددی مرتبط با پمپ خروجی در سالمونلا شناسایی شده است که در DNA کروموزومی یا پلاسمید شناسایی قرار گرفته‌اند [۱۵-۱۲]. نتایج (شکل ۲ و جدول ۳) نشان داد که گونه‌های سالمونلای جدا شده از پنیرهای کوزه بوکان و پوستی کرمانشاه به آنتی‌بیوتیک تتراسایکلین حساس هستند اما به آنتی‌بیوتیک‌های اگزاکسیلین، پنی‌سیلین و آمپی‌سیلین مقاوم هستند. هلبا و همکاران (۲۰۱۱) حضور گونه‌های سالمونلا مقاوم به تتراسایکلین و آمپی‌سیلین را در پنیرهای محلی اسلوواکی گزارش کردند [۳۹]. تسفا و همکاران (۲۰۱۳) آلودگی پنیر و سایر محصولات لبنی آدیسابابا و اتیوپی را به سالمونلاهای مقاوم به کلرامفنیکل، آموکسی‌سیلین، تتراسایکلین و آمپی‌سیلین گزارش کردند [۴۰]. همچنین ال‌ریکابی و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند که گونه‌هایی از

پوستی و کوزه مناطق غربی بخصوص پنیر پوستی لرستان حامل نژادهای سالمونلای مقاوم به آنتی‌بیوتیک‌های اگزاکیلین، پنی‌سیلین و آمپی‌سیلین هستند که علاوه بر انتقال ژنوم مقاوم به آنتی‌بیوتیک و گسترش آن در طبیعت، می‌تواند برای مصرف کنندگان آن مخاطراتی داشته باشد که می‌توان به عدم پاسخ مناسب به تجویز پزشکی این آنتی‌بیوتیک‌ها به هنگام درمان عفونت سالمونلایی محتمل برای مصرف کننده اشاره کرد. بطور مشابه در یک مطالعه، دعوتی (۲۰۲۲) حضور ژن‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک را در فلور میکروبی انتروکوکوسی یک پنیر محلی در ایران گزارش کرده بود [۲۵].

سالمونلا، علاوه بر استافیلوکوکوس و اشرشیاکلی در نوعی پنیر سفید عراقی به نام Thi-Qar وجود دارد که مقاوم به انواع آنتی‌بیوتیک‌ها شامل آموکسی‌سیلین، تتراسایکلین، آمپی‌سیلین و اریترومایسین هستند [۴۱]. بنابراین مطالعات گذشته هم حضور گونه‌های سالمونلای مقاوم به آنتی‌بیوتیک‌ها را در پنیر تایید می‌کند که مشابه مطالعه ما مقاومت به آمپی‌سیلین مشاهده می‌شود. اما برخلاف گزارشات پیشین برخی جدایه‌های سالمونلا در مطالعه جاری به تتراسایکلین حساس هستند که می‌تواند به عدم سازگاری سویه‌های سالمونلای بومی این مناطق به این آنتی‌بیوتیک نسبت داد. نتایج نشان می‌دهد پنیرهای محلی

Table 3. Antibiotic sensitivity test of *Salmonella* spp.

Sample	Zone Diameter (mm)			
	Tetracycline	Penicillin	Oxacillin	Ampicillin
Koozeh cheese from Bukan	7±0.1	-	-	-
Poosti cheese from Kermanshah	5±0.3	-	-	-
Poosti cheese from Lorestan	-	-	-	-

Figure 2. Antibiotic sensitivity test of *salmonella* spp.

a: Poosti cheese from Kermanshah; b: Koozeh cheese from Bukan

۴- نتیجه‌گیری کلی

لبنی محلی بخصوص پنیر تهیه شده از شیر خام، بدون اعمال حرارت پاستوریزاسیون، یکی از حامل‌های میکرووب‌های عفونی هستند، هدف از این مطالعه تایید حضور باکتری‌های مقاوم به آنتی‌بیوتیک در برخی پنیرهای محلی در غرب کشور بود. نتایج این مطالعه نشان داد پنیرهای پوستی و کوزه تولید شده در برخی مناطق لرستان، کرمانشاه و بوکان می‌توانند حامل نژادهای سالمونلای مقاوم به آنتی‌بیوتیک‌ها بخصوص آگزاکسیلین، پنی‌سیلین و آمپی‌سیلین باشند. بنابراین به دلیل عدم پاستوریزاسیون شیر و تولید پنیر در شرایط گاه‌غیر بهداشتی، ممکن است این پنیرها منبعی از نژادهای سالمونلا مقاوم به آنتی‌بیوتیک باشند که در صورت عفونت محتمل مصرف کننده امکان درمان آنتی‌بیوتیکی را سخت می‌کند.

۷-منابع

- [1] Brenner, F., et al., *Salmonella nomenclature*. Journal of clinical microbiology, 2000. **38**(7): p. 2465-2467.
- [2] Gillespie, S.H. and P.M. Hawkey, *Principles and practice of clinical bacteriology*. 2006: John Wiley & Sons.
- [3] Mishu, B., et al., *Outbreaks of Salmonella enteritidis infections in the United States, 1985-1991*. Journal of Infectious Diseases, 1994. **169**(3): p. 547-552.
- [4] Stephen, J., et al. *Salmonellosis: in retrospect and prospect*. in *Ciba Foundation Symposium 112-Microbial Toxins and Diarrhoeal Disease*. 1985. Wiley Online Library.
- [5] Chopra, A.K., et al., *Molecular characterization of an enterotoxin from Salmonella typhimurium*. Microbial pathogenesis, 1994. **16**(2): p. 85-98.
- [6] Finlay, B.B., F. Heffron, and S. Falkow, *Epithelial cell surfaces induce Salmonella proteins required for bacterial adherence and invasion*. Science, 1989. **243**(4893): p. 940-943.
- [7] Finlay, B., et al., *Salmonella interactions with the epithelial cell: A model to study the biology of intracellular parasitism*. ASM American Society for Microbiology News, 1992. **58**(9): p. 486-489.
- [8] Giannella, R.A., *Importance of the intestinal inflammatory reaction in Salmonella-mediated intestinal secretion*. Infection and immunity, 1979. **23**(1): p. 140-145.
- [9] Giannella, R.A., S.A. BROITMAN, and N. ZAMCHECK, *Influence of gastric acidity on bacterial and parasitic enteric infections: a perspective*. Annals of internal medicine, 1973. **78**(2): p. 271-276.
- [10] Giannella, R., et al., *Pathogenesis of salmonellosis studies of fluid secretion, mucosal invasion, and morphologic reaction in the rabbit ileum*. The Journal of clinical investigation, 1973. **52**(2): p. 441-453.
- [11] Giannella, R., et al., *Pathogenesis of Salmonella-mediated intestinal fluid secretion: activation of adenylate cyclase and inhibition by indomethacin*. Gastroenterology, 1975. **69**(6): p. 1238-1245.
- [12] Li, L., et al., *RNA-seq-based analysis of drug-resistant Salmonella enterica serovar Typhimurium selected in vivo and in vitro*. PLoS One, 2017. **12**(4): p. e0175234.
- [13] Wu, S., et al., *Combined metabolomics and transcriptomics analysis reveals the mechanism of antibiotic resistance of Salmonella enterica serovar Typhimurium after acidic stress*. Food Microbiology, 2023. **115**: p. 104328.

- [14] Zhai, Y.-J., et al., *Analysis of Regulatory Mechanism of AcrB and CpxR on Colistin Susceptibility Based on Transcriptome and Metabolome of Salmonella Typhimurium*. *Microbiology Spectrum*, 2023: p. e00530-23.
- [15] Shariati, A., et al., *The resistance mechanisms of bacteria against ciprofloxacin and new approaches for enhancing the efficacy of this antibiotic*. *Front Public Health*. 2022; 10: 1025633.
- [16] ISIRI, *Microbiology of food and animal feeding stuffs – General requirements and guidance for microbiological examinations*. 2016, Iranian National Standardization Organization.
- [17] ISIRI, *Microbiology of the food chain-Horizontal method for the detection, enumeration and serotyping of Salmonella-Part 1: Detection of Salmonella spp*. 2019, Iranian National Standardization Organization.
- [18] Rahman, M.A., et al., *Isolation, identification and antibiotic sensitivity pattern of Salmonella spp. from locally isolated egg samples*. *Am. J. Pure Appl. Sci*, 2019. 1(1): p. 1-11.
- [19] Cappuccino, J.G. and N. Sherman, *Microbiology: A Laboratory Manual*. 1992: Benjamin/Cummings Publishing Company.
- [20] Saima, A.S., et al., *Isolation & identification of Shigella species from food and water samples of Quetta, Pakistan*. *Pure and Applied Biology (PAB)*, 2018. 7(1): p. 227-235.
- [21] Ruiz-Barba, J.L., A. Maldonado-Barragán, and R. Jiménez Díaz, *Small-scale total DNA extraction from bacteria and yeast for PCR applications*. 2005.
- [22] Davati, N., et al., *Study of lactic acid bacteria community from raw milk of Iranian one humped camel and evaluation of their probiotic properties*. *Jundishapur journal of microbiology*, 2015. 8.(^o)
- [23] Bulut, Ç., *Isolation and molecular characterization of lactic acid bacteria from cheese*. 2003: Izmir Institute of Technology (Turkey).
- [24] Mousavi, S. and T. Kafili, *Antibiotic Resistance of Lactic Acid Bacteria Isolated from Traditional Raw Milk Taleshi Cheese*. *Journal of Innovation in Food Science and Technology*, 2020. 11(4): p. 103-114.
- [25] Davati, N., *Evaluation of antimicrobial and antibiotic resistance properties of microbial community in a traditional cheese*. *Food Processing and Preservation Journal*, 2022. 14 (2): p. 131-146.
- [26] Hemmatian, M., M. Aminifar, and F. Attar, *Characterization of Poosti cheese, a traditional raw sheep cheese during ripening: physicochemical, microbial and micro-structural aspects*. 2015.
- [27] Mashak, Z. and J. Rooshani, *The survey of chemical and microbial characteristics of traditional Koozeh-Cheese (Koopeh) in Kurdistan province*. *New Findings in Veterinary Microbiology*, 2019. 2(1): p. 67-80.
- [28] Faja, O.M., et al., *Molecular genotyping of Salmonella spp. isolated from cheese samples of local stores in Al-Diwaniyah city, Iraq*. *Open Veterinary Journal*, 2023. 13(10): p. 1277–1282-1277–1282.
- [29] El-Baz, A.H., et al., *Prevalence and molecular characterization of Salmonella serovars in milk and cheese in Mansoura city, Egypt*. *Journal of Advanced Veterinary & Animal Research*, 2017. 4.(^o)
- [30] El-Gazzar, F.E. and E.H. Marth, *Salmonellae, salmonellosis, and dairy foods: a review*. *Journal of dairy science*, 1992. 75(9): p. 2327-2343.
- [31] Karshima, N., et al., *Isolation of Salmonella species from milk and locally processed milk products traded for human consumption and associated risk factors in Kanam, Plateau State, Nigeria*. *Journal of Animal Production Advances*, 2013. 3(3): p. 69-74.
- [32] Falegan, C. and G. Akere, *Isolation of salmonella spp in 'wara'(local cheese) from three different locations in ado-ekiti, ekiti state, Nigeria*. *The experiment*, 2014. 23(4): p. 1628-1634.
- [33] Pastore, R., et al., *Outbreak of Salmonella serovar Stanley infections in Switzerland linked to locally produced soft cheese, September 2006–February 2007*. *Eurosurveillance*, 2008. 13(37): p. 18979.
- [34] Nazal, K.K., *SALMONELLA SEROTYPES ISOLATED AND IDENTIFIED FROM LOCALLY WHITE SOFT CHEESE*. *Basrah*

- Journal of Veterinary Research, 2013. **12**(۲)
- [35] Mattick, K., et al., *Survival and filamentation of Salmonella enterica serovar Enteritidis PT4 and Salmonella enterica serovar Typhimurium DT104 at low water activity*. Applied and Environmental Microbiology, 2000. **66**:(۴) p. 1274-1279.
- [36] Kurtz, J.R., J.A. Goggins, and J.B. McLachlan, *Salmonella infection: Interplay between the bacteria and host immune system*. Immunology letters, 2017. **190**: p. 42-50.
- [37] Wesche, A.M., et al., *Stress, sublethal injury, resuscitation, and virulence of bacterial foodborne pathogens*. Journal of food protection, 2009. **72**(5): p. 1121-1138.
- [38] Davati, N., et al., *Gene Networks Analysis of Salmonella Typhimurium Reveals New Insights on Key Genes Involved in Response to Low Water Activity*. Iranian Journal of Biotechnology, 2023. **21**(4): p. 71-82.
- [39] Hleba, L., et al., *Antibiotic resistance of Enterobacteriaceae genera and Salmonella spp., Salmonella enterica ser. typhimurium and enteritidis isolated from milk, cheese and other dairy products from conventional farm in Slovakia*. Journal of microbiology, biotechnology and food sciences, 2011. **1**(1): p. 1-20.
- [40] Tesfaw, L., et al., *Prevalence and antimicrobial resistance profile of Salmonella isolates from dairy products in Addis Ababa, Ethiopia*. African Journal of Microbiology Research, 2013. **7**(43): p. 5046-5050.
- [41] ALRIKABY, A.O.H.N.A., N.A.B. AL ASADI, and K.A. HUSSIEN, *Occurrence and Antibiotic Resistance of Salmonella spp. Escherichia coli and Staphylococcus aureus Isolated from soft white cheese from Thi Qar, Iraq*. International Journal of Pharmaceutical Research, 2018. **10**(۴)

Isolation and identification of antibiotic-resistant *Salmonella* spp. from local Koozeh and Poosti cheeses

Nafiseh Davati^{1*}, Fatemeh Chehri²

1-Assistant professor, Department of Food Science and Technology, Faculty of Food Industry, Bu-Ali Sina University, Hamedan, 65178-38695, Iran.

2 -MSc Student, Department of Food Science and Technology, Faculty of Food Industry, Bu-Ali Sina University, Hamedan, 65178-38695, Iran

ARTICLE INFO

Article History:

Received:2023/12/21

Accepted:2024/4/23

Keywords:

Antibiotic-resistant,
Cheese,
Salmonella

DOI: 10.22034/FSCT.21.152.64.

*Corresponding Author E-Mail:
n.davati@basu.ac.ir

ABSTRACT

Nowadays, the occurrence of antibiotic-resistant bacterial strains in food is increasing, which makes the antibiotic treatment of infected food more difficult. One of the food sources that can cause foodborne infections is dairy products made from raw milk and one of the bacteria resistant to various antibiotics is *Salmonella*. The aim of this study was to investigate the presence of antibiotic-resistant *Salmonella* species in Poosti and Koozeh cheeses produced from raw milk in western Iran. For this purpose, the probable *Salmonella* species were isolated in Koozeh cheese from Bukan and Poosti cheese from Lorestan and Kermanshah. After initial phenotypic identification and biochemical testing, molecular identification was performed by amplification of the 16S rRNA gene with primers U1492R and B27F. The isolates were tested for resistance to tetracycline, oxacillin, penicillin and ampicillin. The results confirmed the presence of *Salmonella enterica subspecies Typhimurium* in all three cheeses among 14 Enterococcus isolates. The species in all three cheeses were resistant to oxacillin, penicillin and ampicillin and the identified species in Lorestan Poosti cheese was resistant to tetracycline. But the identified species in Kermanshah Poosti cheese and Bukan Koozeh cheese were sensitive to tetracycline. The results of this study indicate that local Poosti and Koozeh cheeses in some western parts of the country may be carriers of antibiotic-resistant *Salmonella* strains and that in case of microbial infection caused by contaminated cheese, treatment with antibiotics may be difficult.